



เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ



“การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิค
การปั้นดอกบัวหลวง”

หัวข้อ “การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง”

ณ โครงการพัฒนาบ้านแม่คำ จังหวัดลำปาง

วันที่ 23 - 26 เมษายน 2555

จัดทำโดย

โครงการศูนย์ศิลปาชีพ ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คำนำ

เอกสารนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การพัฒนารูปแบบสัตว์
เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอก บัวหลวง ” หัวข้อ “การพัฒนา
รูปแบบสัตว์เหมือนจริง ” โครงการศูนย์ศิลป์ปาชีพในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ ให้อาจารย์และสมาชิกของโครงการ
พัฒนาบ้านแม่คำ อ.เสริมงาม จ.ลำปาง รวม ๔๐ คน ระหว่างวันที่ ๒๑ – ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

เมษายน ๒๕๕๕

สำนักเทคโนโลยีชุมชน



การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตร “การพัฒนาวัสดุเหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้”

1. หลักการและเหตุผล

ผลิตภัณฑ์เซรามิกของศูนย์ศิลปาชีพฯ ได้รับการยอมรับจากผู้ซื้อทั่วไปว่าเป็นผลงานที่มีความสวยงาม ประณีต แตกต่างจากสินค้าของโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป รูปแบบมีเอกลักษณ์ ลวดลายสวยงาม ละเอียดย และประณีต ซึ่งเกิดจากฝีมือของสมาชิกที่มีประสบการณ์ทำงานมาเป็นเวลานาน มีทักษะเฉพาะด้าน รูปแบบที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ศูนย์ศิลปาชีพฯ มีมากมาย อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์รูปสัตว์ ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ประกอบบนผลิตภัณฑ์รูปตะกร้าสาน

โครงการพัฒนาบ้านแม่ต๋ำ จังหวัดลำปาง มีความประสงค์จะพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบสัตว์และดอกไม้ ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่ปัจจุบันประสบปัญหาสมาชิกรุ่นใหม่ขาดความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญในงานปั้น นอกจากนี้ โครงการฯ ยังมีความประสงค์จะพัฒนาเคลือบใหม่ ๆ เพื่อนำมาตกแต่งผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ

อีกด้วย

โครงการศูนย์ศิลปาชีพในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงได้ กำหนดจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การพัฒนาวัสดุเหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้” ขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลากรแผนกปั้นอิสระและแผนกเตรียมเคลือบของโครงการพัฒนาบ้านแม่ต๋ำ จังหวัดลำปาง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้มีความรู้และความสามารถในการปั้นและการเตรียมเคลือบได้ โดยการจัดฝึกอบรมฯ ดังกล่าว นี้ เป็นการดำเนินงานตามที่ได้รับอนุมัติแผนปฏิบัติการถ่ายทอดเทคโนโลยีเซรามิก ประจำปี 2555

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากฝึกอบรมฯ แล้ว ผู้รับการอบรมจะต้องหมั่นฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและความสวยงามตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาบุคลากรแผนกปั้นและแผนกเตรียมเคลือบให้มีความรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติด้านการปั้นรูปสัตว์ ปั้นดอกไม้ และเตรียมเคลือบ Aventurine

2.2 เพื่อผลิตผลงานที่เป็นเอกลักษณ์และสร้างชื่อเสียงให้แก่งานของศูนย์ศิลปาชีพฯ ต่อไป

2.3 เพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์

3. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม

อาจารย์ และสมาชิกของโครงการพัฒนานบ้านแม่ตำ จังหวัดลำปาง ที่ทำหน้าที่ปั้นอิสระและเตรียมเคลือบ

4. หลักสูตรการฝึกอบรม

การพัฒนาแบบสตัว์เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้

หัวข้อ “การปั้นรูปสตัว์เหมือนจริง”

หัวข้อ “การเตรียมเคลือบ Aventurine”

หัวข้อ “การปั้นดอกไม้เซรามิก”

5. วิธีการฝึกอบรม

ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 24 ชั่วโมง

6. ระยะเวลาการฝึกอบรม

ระหว่างวันที่ 23 – 26 เมษายน 2555

7. สถานที่ฝึกอบรม

โครงการพัฒนานบ้านแม่ตำ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง

8. ค่าใช้จ่าย

งบประมาณโครงการศูนย์ศิลปาชีพฯ

F-CT-๐๒๓

แก้ไขครั้งที่ ๐๐ หน้า ๓/๓
วันที่บังคับใช้: ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓

๙. จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หัวข้อ “การปั้นรูปแบบสัตว์เหมือนจริง” จำนวน 10 คน

หัวข้อ “การเตรียมเคลือบ Aventurine” จำนวน 10 คน

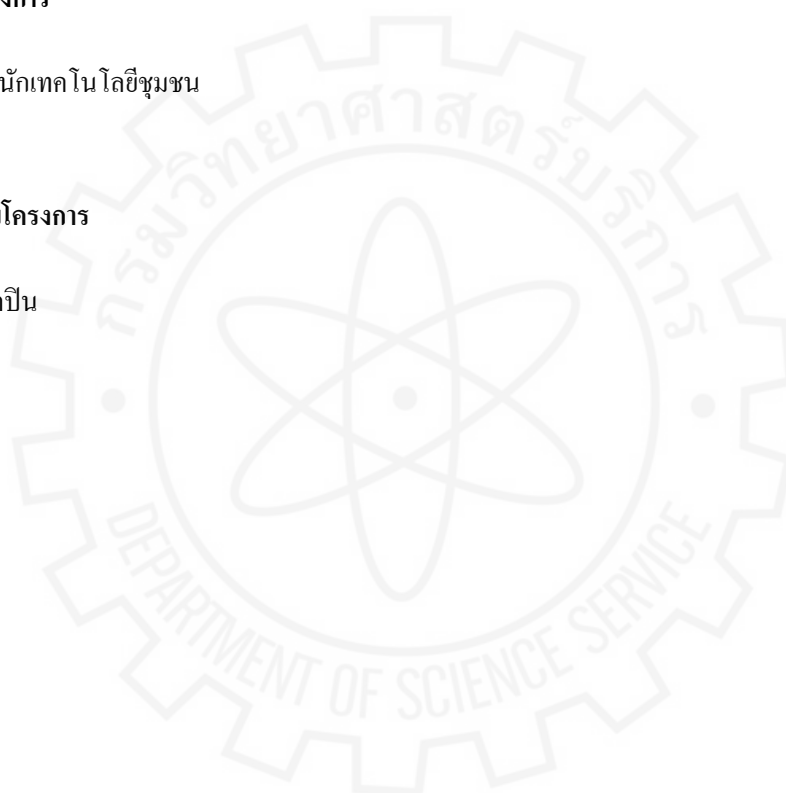
หัวข้อ “เทคนิคการปั้นดอกไม้เซรามิก” จำนวน 20 คน

10. ที่ปรึกษาโครงการ

ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีชุมชน

11. ผู้รับผิดชอบโครงการ

น.ส.อรุณศรี เตปิน



กำหนดการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตร “การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้”

ระหว่างวันที่ 23 – 26 เมษายน 2555

ณ โครงการพัฒนาบ้านแม่ตำ ต.เสริมซ้าย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง

วันและเวลา	หัวข้อ	วิทยากร
23 เมษายน 2555		
08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน	
09.00 – 16.00 น.	<u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 1 การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพสัตว์ เช่น กายวิภาคสัตว์ ลักษณะท่าทาง แอ็คชั่นของสัตว์ - ขึ้นโครงสร้างภาพสัตว์ประกอบฐาน <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 2 การเตรียมเคลือบ Aventurine - วัตถุดิบและอุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบต่างๆ ขั้นตอนการเตรียมน้ำเคลือบคุณสมบัติของเคลือบ - เตรียม และขัดวัตถุดิบ เพื่อใช้ทำน้ำเคลือบ - บดน้ำเคลือบ และทดสอบคุณสมบัติของเคลือบ เช่น ความถ่วงจำเพาะ การไหลตัว <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 3 เทคนิคการปั้นดอกไม้ - สาธิตการทำแบบพิมพ์ดอกบัว	นายอรุณฯ น.ส.อินทิราฯ นางสุพรรณฯ

	- ทำฐานรองดอกบัว ใบบัว ก้านบัวดอกบัว	
24 เมษายน 2555 08.30 – 09.00 น. 09.00 – 16.00 น.	ลงทะเบียน <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 1 การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง - ขึ้นโครงสร้างโดยไม่ใช้แกนกลาง - จัดหาลักษณะท่าทาง องค์ประกอบ - วิธีการปั้นกล้ามเนื้อ <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 2 การเตรียมเคลือบ Aventurine - ทดสอบคุณสมบัติของเคลือบ เช่น ความถ่วงจำเพาะ การไหลตัว คัดเลือกผลิตภัณฑ์เผาดิบรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใช้เคลือบ - เคลือบผลิตภัณฑ์ด้วยเคลือบ Aventurine <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 3 เทคนิคการปั้นดอกไม้ - การทำกลีบดอกบัวขนาดต่าง ๆ	นายอรุณฯ น.ส.อินทิราฯ นางสุพรรณฯ
25 เมษายน 2555 08.30 – 09.00 น. 09.00 – 16.00 น.	ลงทะเบียน <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 1 การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง	นายอรุณฯ

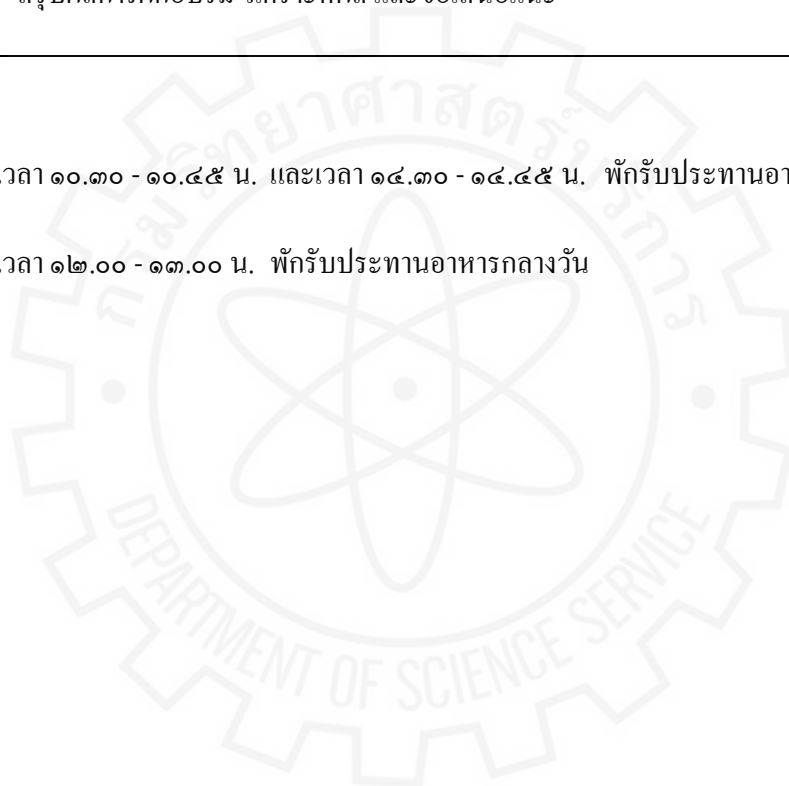
	- เก็บรายละเอียดต่างๆ เช่น ตา หู จมูก และส่วนของใบหน้า <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 2 การเตรียมเคลือบ Aventurine - ทดสอบคุณสมบัติของเคลือบ เช่น ความถ่วงจำเพาะ การไหลตัว - เคลือบผลิตภัณฑ์ด้วยเคลือบ Aventurine (จานและตุ๊กตารูปสัตว์) - เฝ้าผลิตภัณฑ์ที่ตกแต่งแล้ว <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 3 เทคนิคการปั้นดอกไม้ - การเข้ากลีบดอกบัวให้เป็นรูปดอก	น.ส.อินทิราฯ นางสุพรรณฯ
26 เมษายน 2555 08.30 – 09.00 น. 09.00 – 16.00 น.	ลงทะเบียน <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 1 การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง - การตกแต่งชิ้นสำเร็จรูป - สรุปผลและเปรียบเทียบผลงานแต่ละชิ้น <u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 2 การเตรียมเคลือบ Aventurine - เคลือบผลิตภัณฑ์ด้วยเคลือบ Aventurine (แจกัน จานและตุ๊กตารูปสัตว์) - สรุปผลและวิเคราะห์ผล ปัญหา ข้อเสนอแนะหลังเผา	นายอรุณฯ น.ส.อินทิราฯ

	<u>ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ</u> หัวข้อ 3 เทคนิคการปั้นดอกไม้ - การทำดอกบัวตูมและบัวแย้ม - สรุปผลการฝึกอบรม วิเคราะห์ผล และข้อเสนอแนะ	นางสุพรรณีฯ
--	--	-------------

หมายเหตุ

เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. และเวลา ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน



ผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

หลักสูตร “การพัฒนารูปสัตว์เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้”

หัวข้อ “การปั้นรูปสัตว์เหมือนจริง”

ณ โครงการพัฒนาบ้านแม่ตำ ต.เสริมชัย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง

ระหว่าง วันที่ ๒๓ – ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

วิทยากร นายอรุณ อุ่นวงศ์

เจ้าหน้าที่ประสานงาน นางสาวอรุณศรี เตปิน

ผู้เข้ารับการอบรม ๑๐ คน

ระดับความพึงพอใจ ๕๐.๒๓ เปอร์เซนต์

ความรู้ที่ได้รับ

๑. เรียนรู้การนำลวดลายไทยมาประยุกต์ใช้
๒. เรียนรู้วิธีการขึ้นรูปแบบอิสระโดยไม่มีโครงสร้างแกนกลาง
๓. เรียนรู้วิธีการขึ้นรูปโดยวิธีการขุดสำหรับรูปปั้นขนาดใหญ่
๔. เรียนรู้วิธีการค้ำแกนดินภายในรูปปั้น การเชื่อมประสานเนื้อ
๕. ระยะเวลาในการทรงตัวการเพิ่มต่อ
๖. การเพิ่มประดับด้วยลวดลายไทยตามความเหมาะสม

ผลงานที่ได้

ได้ปั้นภาพสัตว์แบบประยุกต์ลวดลายไทยคือ หงส์ ๑ ตัว ขนาด ๗๐ ซม.

ความยาว ๕๐ ซม. ข้างไทย ๑ ตัว ขนาดเท่ากัน และกระต่าย ๑ ตัว รวมเป็น ๓ ชิ้นงาน

ประโยชน์และการนำไปใช้งาน

๑. สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ผลิตอยู่แล้วได้
๒. สามารถนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดการแกะสลักอื่นๆเพิ่มเติมได้

ความเห็นของอาจารย์ประดิษฐ์ ฉัตรชัยสิทธิกุล (อาจารย์ประจำศูนย์ฯ)

ได้รูปแบบใหม่ๆในการผลิต และสามารถแก้ไขปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้น





หลักสูตร “การพัฒนารูปสัตว์เหมือนจริง การเตรียมเคลือบ Aventurine และเทคนิคการปั้นดอกไม้”

หัวข้อ “การปั้นรูปสัตว์เหมือนจริง”

ณ โครงการพัฒนาบ้านแม่ตำ ต.เสริมชัย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง

ระหว่าง วันที่ ๒๓ – ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

ภาคผนวก
เอกสารการฝึกอบรม

เอกสารประกอบการสอน

หลักสูตร “การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง”

ณ. ศูนย์ศิลปาชีพบ้านแม่ตำ อ.เสริมงาม จ.ลำปาง

ระหว่างวันที่ 23 - 26 เมษายน 2555

หลักการและเหตุผล

การสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผา คือ การสรรหาคิดค้นรูปแบบใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นด้วยฝีมือและปัญญาของมนุษย์ อย่างมีจุดหมายและสาระของการสร้างสรรค์สำหรับงานประเภทนั้นๆ การสร้างสรรค์แม้จะเป็นกระบวนการอิสระไม่เป็นทาสของสิ่งใดก็ตาม แต่การสร้างสรรค์ก็คือการเลือกสรร ตัดทอน เพิ่มเติมจากธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีผู้สร้างสรรค์ไว้ก่อนแล้ว มาเป็นสิ่งคล้อยให้เกิดจินตนาการทางความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความงาม สวยงาม และเป็นเรื่องราวมากกว่า หรือร้ายกว่าสิ่งที่เคยมีมา

หลักสูตร “การพัฒนารูปแบบสัตว์เหมือนจริง” เป็นการพัฒนารูปแบบที่อาศัยแนวความคิดสร้างสรรค์ จากรูปทรงของธรรมชาติ (Natural.”s Tuspiration) ธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมสิ่งแรกที่มนุษย์รู้จักและได้นำมาใช้เป็นแนวคิดสำหรับสร้างสร้งงานต่างๆ โดยมนุษย์ได้แสวงหาความจริงและความงามที่ซ่อนอยู่ในธรรมชาติ ด้วยการเลียนแบบดัดแปลง ประยุกต์จากที่ธรรมชาติมีให้มาถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกเป็นรูปทรงธรรมชาติ สมองตอบทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ รูปทรงของธรรมชาติต่างๆ ที่มีนี้ ได้ถูกมนุษย์ทุกยุคทุกภพสมัยนำมาใช้เป็นแนวคิดและปรับแต่งจนเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์

ตลอดมา

ภาพสัตว์ก็เป็นรูปทรงธรรมชาติอีกรูปแบบหนึ่งที่ล้วนต่างก็ถูกนำมาใช้เป็นแม่แบบคล้อยให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้ง สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์เลื้อย สัตว์ป่า

ประเภทงาน : ศิลปกรรมเชิงประติมากรรม

ประติมากรรมหมายถึง การสร้างสรรค์รูปทรง 3 มิติ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปทรงวัสดุเนื้ออ่อน วัสดุเนื้อแข็ง ด้วยวิธีการ หลักการและกลวิธีทางศิลปะ เช่น การปั้น การหล่อ และการแกะสลัก ประติมากรรมเป็นผลงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ ที่แสดงมวลและปริมาตรมากกว่าศิลปะประเภทอื่นๆ และสามารถนำไปประดับตกแต่งได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร

เทคนิค : กระบวนการผลิต ประติมากรรมลอยตัว

ประติมากรรมแบบลอยตัว เป็นประติมากรรมที่สามารถมองเห็นได้รอบด้าน ดังนั้น ผู้ปั้นจะต้องศึกษารายละเอียดทุกด้านของแบบที่จะปั้น ซึ่งแบบอาจจะเป็นคน สัตว์ หรือรูปทรงอิสระก็ตาม ในครั้งนี้จะเป็นการปั้นภาพสัตว์ลอยตัว ซึ่งมีขั้นตอนการปั้น ดังนี้

1. การออกแบบในการสร้างผลงานประติมากรรมภาพสัตว์แบบลอยตัวอันดับแรก คือร่างภาพแสดงรายละเอียดให้ชัดเจนจนครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านหน้า ด้านข้าง และด้านหลัง ซึ่งการปั้น

รูปแบบลอยตัวมีความจำเป็น อย่างยิ่งต้องร่างภาพ ออกแบบรูปที่ต้องการปั้นนั้นก่อน โดยออกแบบให้มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับฐานด้วย หรือจะไม่มีฐานก็ได้

2. การทำโครงสร้างหรือแกน การปั้นรูปลอยตัวสิ่งแรกที่ต้องทำ คือ แกนหรือโครงสร้างภายใน ซึ่งอาจทำด้วยโครงเหล็กหรือไม้ก็ได้ เพื่อให้รูปปั้นสามารถทรงตัวและช่วยยึดเนื้อดินให้เกาะรวมกัน

การขึ้นรูป

การขึ้นรูป หมายถึง การนำดินที่นวดแล้วและเนื้อดินที่ไม่เหนียวหรือแข็งจนเกินไปมาพอกที่โครงไว้ก่อนเพราะดินลักษณะนี้สามารถยึดเกาะกับโครงของรูปได้ดี ไม่ทำให้เนื้อดินร่วงลงมา เมื่อมีการพอกดินหนาขึ้น จากนั้นจึงพอกด้วยดินเหนียว โดยขึ้นรูป ขา ลำตัว คอและศรีษะ จนได้รูปทรงโดยส่วนรวม จึงเพิ่มกล้ามเนื้อ หน้ ขน รอยย่น จากนั้นจึงเก็บรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ หู ตา จมูก ปาก ขน และนิ้วเท้า จนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปสัตว์ที่สมบูรณ์แบบลอยตัว

อีกวิธีหนึ่ง คือ การปั้นสดด้วยดินสำเร็จหรือดินท้องถิ่น โดยวิธีการขุดเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือนำดินมาปั้นให้เป็นเส้นกลมยาวๆ แล้วนำมาขุดเป็นวง ขึ้นรูปตามต้องการ ซึ่งการใช้วิธีขุดนี้ทำให้เป็นรูปปั้นมีน้ำหนักเบา เพราะวิธีขุดจะทำให้เป็นรูปทรงด้านในโปร่ง เมื่อปั้นเสร็จให้นำไปเผาเพื่อให้ความคงทนอยู่ได้

วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้

1. ดินเหนียว
2. เครื่องมือปั้น
3. แป้นหมุน
4. กระดานรองพื้น
5. ผ้าขาวดิบ
6. พลาสติก
7. ฟ็อกกี้ ฉีดน้ำ

ที่มาข้อมูล

1. ทฤษฎีประติมากรรม ผู้เขียน นันทวัลย์ ตั้งพรประเสริฐ
2. องค์ประกอบในงานเครื่องปั้นดินเผา ผู้เขียน ประสพ ลีเหมือดภัย
3. สัตว์ป่าเมืองไทย ผู้เขียน สรินทร์ มัจฉาชีพ

รูปภาพ



รูปกิจกรรมการฝึกอบรม







